

Boekverslag Nederlands Een hart van steen door Renate Dorrestein

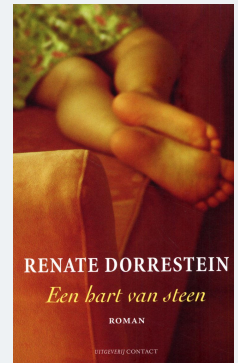
Boekverslag door een scholier

3314 woorden

14 oktober 2001

★ 7,8

192 keer beoordeeld

Auteur	Renate Dorrestein
Genre	Psychologische roman
Eerste uitgave	1998
Vak	Nederlands

Primaire gegevens van het gelezen werk

Renate Dorrestein, Een hart van steen, Uitgeverij Contact, Amsterdam, tweede druk, 1998, 238 bladzijden.

Verantwoording van de keuze

Dit boek werd me aanbevolen door mijn zus. Zij had dit boek ook gelezen voor haar boekverslag en was er wel positief over. Ze zei dat het een mooi boek was. Ze vertelde ook waar het boek over ging, in het kort. Dit boek was haar weer aangeraden door U. Omdat ik deze beoordelingen betrouwbaar acht, heb ik dit boek gekozen. Het heeft mijn keuze voor dit boek dus beïnvloed.

Ook heb ik de achterkant van de kaft van het boek gelezen. Daarop stonden een korte, spannende inhoud en citaten van recensies van kranten. Dat beviel me wel.

Ik had al eerder werk van Renate Dorrestein gelezen, namelijk *Verborgen Gebreken*. Dat vond ik ook een goed boek. Erg mooi. Dankzij al deze dingen had ik de knoop doorgehakt en besloot ik het boek te lezen.

Verwachting vooraf

Van tevoren verwachtte ik dat het een goed boek zou zijn, dat makkelijk te lezen was. Ik had er positieve verwachtingen over, omdat mijn zus het een mooi boek vond. Ook de reacties van de krant waren positief, volgens de kaft, dus verwachtte ik dat ik het ook mooi zou vinden. Ik verwachtte dat het boek ook wel spannend en ontroerend zou zijn. De tekst op de kaft vond ik namelijk ook al best spannend. Deze verwachtingen zijn allemaal uitgekomen, maar ik was dan ook goed voorgelicht.

Eerste reactie achteraf

Spannend

Ik vond dit boek zeker spannend. Het geeft niet meteen de feiten, maar je moet er tijdens het lezen achterkomen wat er gebeurd is. Ik wist niet wat er zich in Huize van Bommel afgespeeld had. Ik vroeg me dus steeds af wat er aan de hand geweest moest zijn. Ook komen er tijdens het verhaal steeds nieuwe vragen op. Daar ging ik wel over nadenken. Dus ik wilde graag verder lezen om te zien wat er zich had

afgespeeld en waarom. Ik kwam er niet meer van los. Flashbacks maakten het boek extra spannend. Ze gaven een beschrijving of anekdote van Ellens jeugd, waardoor je steeds meer in verleiding gebracht werd. Ik las er dus ook snel doorheen, benieuwd naar de afloop.

Meeslepend

Ik vond het verhaal zeker meeslepend. Ik kon me heel goed inleven in de hoofdpersoon. Wanhoop en verdriet, teleurstelling maar ook vreugde komen in dit boek duidelijk naar voren. Je beleeft alles mee, door de ogen van Ellen.

Ontroerend

Dit boek vond ik heel erg ontroerend. Ellen, de hoofdpersoon, heeft in haar leven erge dingen meegemaakt. Daarover lezen grijpt me erg aan. Het lijkt me echt verschrikkelijk om zoiets mee te maken. Ik zou daar niet mee kunnen leven. Het lijkt me ondraaglijk om te weten dat je moeder het gezin uitmoordt, maar jou vergeet. En dat terwijl ze eigenlijk een hele gelukkige jeugd had toen iedereen nog mooi en wel in leven was.

Grappig

Het boek is absoluut niet grappig, maar dat is ook niet de bedoeling ervan. Soms vond ik het wel grappig om te lezen hoe onschuldig kinderen kunnen zijn als ze klein zijn, zoals in herinneringen van Ellens jeugdherinneringen. Maar in het algemeen was er geen sprake van humor in het verhaal.

Realistisch

Naar mijn mening was dit boek wel realistisch. Het beschrevene zou best wel eens in het echt kunnen gebeuren. Ik denk dat kraamvrouwenpsychose (postnatale depressie), dat ontstaat door een tekort aan hormonen, in het normale leven wel eens voor komt. Dat als gevolg daarvan een gezin wordt uitgemoord (op een persoon na) lijkt me iets minder waarschijnlijk, maar het zou best kunnen.

Fantasierijk

Het verhaal is niet fantasierijk, vind ik. Je hebt geen rijke fantasie nodig om dit boek te begrijpen. Ik denk echter wel dat dit boek niet een bestaand, waar gebeurd verhaal is, maar verzonnen voor het grootste gedeelte.

Interessant

Ik vond het wel een beetje interessant om te lezen over deze onderwerpen (postnatale depressie, jeugdtrauma), omdat ik nog nooit over zoiets gelezen had. Het bestaat dus, maar ik had nog nooit over zoiets gehoord.

Origineel

Het verhaal was zeker origineel. Zoals ik al zei had ik nog nooit over zoiets gelezen. Je moet er ook maar op komen om er een verhaal over te schrijven. Ook omdat er veel verschillende dingen en emoties in naar voren komen vind ik dit boek origineel.

Ik vind dat er niet zoveel clichés in voor komen. Dat vind ik ook wel goed, want ik houdt niet zo van clichés.

Goed te begrijpen

Ik persoonlijk vond dit boek wel goed te begrijpen. Het taalgebruik was niet moeilijk. Ik las er vrij vlot doorheen, omdat ik het een spannend boek vond. Er waren echter wel veel flashbacks. Dat maakt het af en toe wel verwarrend, maar daar wen je snel aan. Er wordt namelijk een verhaal verteld met in de eerste plaats fragmenten van het heden, maar ook fragmenten uit het verleden door de ogen van Ellen als kind.

Dit werk heeft mij aan het denken gezet. Ik ben gaan nadenken over hoe het leven soms kan lopen. Het lijkt me een verschrikkelijke ervaring om mee te maken hoe een moeder een gezin uitmoordt, maar één iemand vergeet.

Ik heb in principe niks aan dit werk gehad. Ik heb het wel met plezier gelezen en er een verslag van gemaakt, maar verder heb ik er niks meer aan. Ik heb wel geleerd over postnatale depressie en de gevolgen die erdoor kunnen ontstaan.

Korte samenvatting

Een hart van steen gaat over de 37-jarige Ellen van Bommel, die gescheiden is en zwanger van een onbekende man. Door een ongelukje raakte ze haar kind bijna kwijt en moet ze een maand rust houden. Ze moet in haar bed blijven liggen, maar ze wordt verzorgd door een vrouw die met haar kinderen bij Ellen is ingetrokken om onder te duiken voor haar man, die haar sloeg. In het boek wordt Ellens levensverhaal verteld. Ze woont in haar huis op de Lijsterlaan 11 in Haarlem, waar ze vroeger opgroeide en waar de tragedie zich heeft afgespeeld. Vijfentwintig jaar na het voorval ziet ze dat het huis te koop wordt aangeboden en besluit ze het te kopen. Eigenlijk is het huis veel te groot voor haar alleen. Vroeger was het ook een kantoor, van het knipselbureau van haar ouders, Bureau van Bommel. Ze woonden er met het hele gezin, Kester, Sybille (ook wel Billie genoemd), Ellen, Michiel (door Ellen Carlos genoemd), Frits (haar vader) en Margje (haar moeder). In haar huis kijkt ze oude fotoboeken door van haar jeugd en er komen een hoop herinneringen en emoties boven. Dit vertelt ze allemaal. Ze worden beschreven door Ellen als klein meisje.

De moeder van Ellen, Margje van Bommel was bevallen van haar vijfde kind, die door Ellen Ida genoemd werd, omdat ze het een lelijke naam vindt en een vloek over de nieuwe baby had uitgesproken. Al voor dat de baby er was had ze er een onrustig gevoel over. Na de bevalling krijgt Margje last van een postnatale depressie. Het hele gezin raakt ontregeld. Moeder houdt zich alleen nog maar bezig met zichzelf en Ida. Ze is overbezorgd. Later is ze ervan overtuigd dat Ida bezeten is door de duivel en dat die uitgedreven moet worden. Ze begint Ida te mishandelen en alleen Ellen merkt daar wat van. Na een poosje lijkt het of moeder er weer helemaal bovenop is, maar dan zegt ze dat het lijden bijna voorbij is. Op een avond maakt ze samen met Ellen voor iedereen een schoteltje met zogenaamde vitaminepillen (slaappillen en valium) klaar. Iedereen neemt de pillen behalve Ellen die haar hond Orson gaat uitlaten op het strand. Als ze thuiskomt treft ze haar hele familie dood aan met plastic zakken over hun hoofd. Dan ziet ze dat Carlos nog leeft en neemt hem mee naar de kelder waar ze zich verstopt houdt. Haar moeder was gewoon vergeten dat ze nog bestond!

Ellen en Carlos gaan naar een tehuis en een paar jaar later wordt Carlos geadopteerd. Vanaf dat moment heeft Ellen nog nauwelijks contact met haar broertje. Ze blijft alleen achter en blijft in de knoop zitten met haar verleden. Met een aantal belangrijke vragen blijft ze zitten. Vooral over het feit dat ze maar niet kan vatten, waarom haar moeder het heeft gedaan. Als ze achttien is gaat Ellen op kamers wonen en gaat

medicijnen studeren. Dan komt ze er achter dat haar moeder gewoon aan kraamvrouwenpsychose leed en dat alles met de juiste medicijnen voorkomen had kunnen worden.

Aan het eind van het boek krijgt ze een antwoord op haar laatste vraag en maakt ze een nieuwe start. Ze sluit haar verleden af en gaat door met leven met de mensen die ze nu nog heeft.

Verdieping

Tijd

De hoeveelheid tijd waarover wordt verteld, de vertelde tijd, is iets meer dan 25 jaar. Het ene deel van het boek gaat voornamelijk over het jaar dat Ida wordt geboren en dat het gezin wordt uitgemoord, 1972. Het andere deel van het boek gaat voornamelijk over het heden, 25 jaar later, rond 1997. De rest van het boek beschrijft hoe Ellens leven verliep vanaf de tragedie totdat ze terug kwam in haar ouderlijk huis.

De verteltijd, de tijd die het in beslag neemt om het hele verhaal te lezen is ongeveer 6 à 7 uur.

Het verhaal is niet-chronologisch verteld, het gaat steeds van verleden naar heden en weer terug. Er komen dus veel flashbacks in voor. Maar door de verschillen in tijd kom je steeds meer te weten over de hoofdpersoon en over wat er ongeveer gebeurd is, zonder dat het letterlijk werd uitgesproken.

Aan het eind van het boek zijn de meeste vragen wel beantwoord, maar er zijn nog een heleboel vragen waar geen antwoord op gegeven wordt. Je komt er achter welke dingen er in het verleden zijn gebeurd, maar hoe het afloopt met Ellen en haar baby wordt niet meer verteld. Het boek heeft dus niet echt een gesloten einde, maar ook niet echt een open einde. Als ik een keuze zou moeten maken zou ik zeggen dat boek meer een gesloten einde heeft, omdat de meeste zaken volledig verteld en afgerond zijn.

Ruimte

Het verhaal speelt zich voor het allergrootste deel af in het huis op Lijsterlaan nummer 11 in Haarlem, voornamelijk binnenshuis, maar soms ook buiten. Het huis met kantoor, het knipselbureau. Daar is ze opgegroeid en heeft ze veel dingen meegemaakt. Daar vonden de moorden plaats. Na 25 jaar woont ze er weer, in verwachting van haar baby. Dan komen de herinneringen van vroeger weer terug. Ook komen er plaatsen in voor als het tuincentrum, de tuin, de kerk, het strand en de bossen. Maar die plaatsen zijn niet echt van belang. Wel is het kindertehuis van belang, waar Ellen enkele jaren van haar leven doorbracht.

Dit boek kent verschillende klimatologische omstandigheden. Maar dat komt omdat het zich afspeelt in een langere periode. De klimatologische omstandigheden zijn eigenlijk niet echt belangrijk in het boek. Behalve het fragment waarin Margje de thermostaat op 25 graden Celsius zet, terwijl het buiten vriest, om het 'onreine' er uit te zweten. Ook een wandeling in de regen wordt beschreven. Op de dag dat Ida geboren werd was het ongewoon voor de tijd van het jaar. En als Ellen in haar huis gaat wonen is het voorjaar en werkt ze aan haar tuin. Soms heeft het een betekenis, namelijk de sfeer aan geven.

De wijze van vertellen

De auteur heeft gebruik gemaakt van een ik-verteller, namelijk Ellen van Bommel. Door haar ogen zie je wat zij en haar familie allemaal heeft meegemaakt, hoe iedereen op elkaar reageerden. Ze vertelt over haar emoties en ervaringen, herinneringen van haar leven. Heel soms is er een andere verteller, bijvoorbeeld in een fragment waar Ellens vader haar moeder verkracht uit wanhoop. Daar is de hoofdpersoon niet bij, maar het is wel belangrijk.

Spanning

Zoals ik al eerder heb vernoemd, kende dit verhaal zeker spanning. In het begin weet je nog niks van de situatie af, dus ben je benieuwd wat er gaat gebeuren. De spanning wordt opgebouwd tot op een bepaald moment, namelijk het moment waarop wordt verteld welke tragedie zich heeft afgespeeld. Vanaf het moment dat Ida is geboren tot aan de moorden. Als je dat weet daalt de spanning een beetje, totdat Ellen uit gaat zoeken waarom zij niet vermoord is. Dan stijgt de spanning weer. Als je dat weet is het verhaal niet zo spannend meer.

Thema

Het thema van dit boek is jeugdtrauma/rouwverwerking.

Doordat Ellen dit heeft meegemaakt zal het heel moeilijk voor haar zijn om verder te kunnen leven, ze kan het verleden eigenlijk niet of heel moeilijk laten rusten. Je kan dus gerust spreken van een trauma. Het boek heeft ook een ander thema, namelijk postnatale depressie. Margje kreeg een postnatale depressie die vele gevolgen had. Dit is de oorzaak van alles, van de levenswandel van Ellen.

Motieven

Een steeds terugkerend 'begrip' is Ida, het vijfde kindje van Margje en Frits en het zusje van Ellen. Ze heeft een centrale rol in dit verhaal. Ook als Ellen zelf een in verwachting is, noemt ze haar kind Ida. In de ogen van Ellen is Ida (indirect) de oorzaak van alle gebeurtenissen in haar leven.

Personages

Ellen van Bommel is de hoofdpersoon in het boek. Haar levensverhaal wordt verteld, van ongeveer haar twaalfde tot aan het heden, 37 jaar. Je beleeft het verhaal door haar ogen. In Ellens jongere jaren was ze een vrolijk en ondernemend kind. Ook was ze erg intelligent en zorgzaam.

Na de tragedie wordt ze harder. Tegenover zichzelf, maar ook tegenover anderen. Soms is ze ook erg kortaf. Ze heeft echter veel meegemaakt. Ik vind haar heel erg moedig, want het is niet niks. Door het geen wat gebeurd is, is ze ook emotioneler geworden.

Op latere leeftijd is Ellen heel erg onzeker. Ze loopt ook heel wat psychiaters af. Ze ziet verschijningen van Kester en Sybille, haar overleden familieleden. Ze doet precies wat zij haar opdragen, bang om ze te verliezen, dat ze echt 'sterven'. Uiteindelijk kiest Ellen voor haar eigen leven en laat ze haar familieleden los. Ik vind Ellen onvoorspelbaar.

Ellen heeft blond haar en is klein van stuk.

Andere personages:

-Margje van Bommel is de moeder van Ellen. Ze is in het begin van het boek een aardige, zorgzame en hard werkende vrouw. Zij maakt in het boek een grote karakterverandering door. Ze beïnvloedt met haar gedrag het hele gezin. Later in het boek is ze overbezorgd over Ida en is ze alleen maar met zichzelf en Ida bezig. Ze draait een beetje door, door kraamvrouwendepressie. Ook laat ze zich daardoor leiden door 'Gods wil', een beetje geobsedeerd.

-Frits van Bommel is de vader van Ellen. Hij is ook een hardwerkende man, maar ook een goede vader. Frits houdt erg veel van zijn kinderen en van zijn vrouw. Hij is heel erg intelligent, maar ook zorgzaam. Hij is eigenlijk Ellens favoriet. Dat blijft eigenlijk zo, ook na de komst van Ida. Hij maakt zich wel zorgen over

Margje, maar hij denkt dat dat wel over gaat.

-Kester (Kes) is Ellens grote broer. Hij is erg zorgzaam voor zijn jongere broertje en zusje. Ook is hij erg handig. Hij speelt niet zo'n grote rol. Hij komt later in haar leven voor in haar waanbeelden. Ik vind dat hij dan een beetje onsympathiek overkomt.

-Sybille, ook wel Billie genoemd, is Ellens grote zus. Ze is een paar jaar ouder, een eigenwijze puber als Ellen nog 12 is. Ze ziet haar als haar grote voorbeeld. Ze leert veel van haar, zoals roken en over zaken als make-up. Ze is erg met haar uiterlijk bezig. Als haar moeder 'ziek' is, neemt ze veel verantwoordelijke taken op zich. Later is ze ook een waanbeeld in haar gedachten. Ik vind haar dan net als Kester een beetje onsympathiek. Een beetje minachtend.

-Michiel, door Ellen Carlos genoemd, is haar kleine broertje. Ze beschermt hem, maar helpt hem ook. Ze zorgt erg goed voor hem. Zij heeft Carlos gered van de dood. Carlos is nog erg jong, dus je kan niet echt iets over zijn karakter zeggen. Wel wil hij altijd alles weten. Uiteindelijk wordt Michiel geadopteerd. Hij voelt zich erg thuis in zijn pleeggezin, maar Ellen is erg kortaf als het daarover gaat. Dat is een van de voorbeelden van hoe hard ze kan zijn.

-Ida (later 'gedoopt' tot Sophie) is het vijfde kind van Frits en Margje, dus Ellens zusje. Ze is nog een baby. In het begin van haar leventje was ze erg ziek. Ook heeft ze daardoor een beetje een vervormd hoofd. Verder wordt er niks over haar verteld. Ze wordt gezien als de oorzaak van alle problemen. (Het ongeboren kind van Ellen wordt door Ellen ook Ida genoemd.)

-Bas Veerman werkte vroeger als conciërge bij het knipselbureau. Hij is degene die Ellen en Carlos vond in de kelder na de moorden. Later komt Ellen hem weer tegen. Hij werkt voor Ellen in haar tuin en doet klusjes. Op het eind van het boek gaat Ellen met hem samenwonen. Bas heeft een paardenstaartje.

-Lucia heeft bij Ellen gewoond, ondergedoken voor haar man. Ze hielp Ellen nadat ze bijna een miskraam had gehad en dus een maand rust moest houden. Ik vind haar niet zo aardig. Zij en Ellen zijn steeds in conflict. (Lucia heeft nog drie dochttertjes, Rochelle, Samantha en Vanessa).

Minder belangrijke personen:

-Thijs Kamerling is Ellens ex-man. Ze zijn gescheiden.

-Orson is Ellens hond, gekregen voor haar verjaardag. Hij is erg lief en gehoorzaam.

- Marti en Sjaak zijn Ellens begeleiders in kindertehuis De Eenhoorn, waar Ellen tot haar 18e woont.

-Gerda en Marlies zijn Ellens 'vriendinnen' in De Eenhoorn.

-psychiaters waar Ellen heen gaat.

-pleegouders van Michiel, familie Kemphuis.

-werkstudenten die in het knipselbureau van Ellens ouders werkten (Marie-Louise, Esmée).

Titel

De titel, 'Een hart van Steen', heeft een dubbele betekenis. Op de eerste plaats heeft de grafsteen waaronder de gezinsleden van Bemmelen begraven liggen, een vorm van een hart. 'Een ijskoud stenen hart dat alles zou overleven zonder ooit een tel te hoeven kloppen'. Ellen ontdekt dat er voor haar en Carlos plek open was gehouden op de steen. Daardoor krijgt ze het gevoel dat ze niet bestaat en ongewenst is. Je zou ook kunnen zeggen dat Ellen door haar ervaringen in haar leven een hart van steen heeft gekregen. Ze stopt het helemaal weg, praat er niet meer over. Ze heeft niemand meer over en staat er dus helemaal alleen voor. Ze is vrij hard tegenover zichzelf, maar ook tegenover anderen, bijvoorbeeld tegen Lucia of

tegen Carlos in het pleeggezin. Op zich vind ik dat niet zo raar, als je zoiets hebt meegemaakt.
(Dit boek heeft geen ondertitel).

Motto

Dit boek heeft een motto, namelijk:

noem mij, noem mij, spreek mij aan,
o, noem mij bij mijn diepste naam

NEELTJE MARIA MIN

'Mijn moeder is mijn naam vergeten'

Ellen denkt dat iemands diepste wezen in iemands naam ligt. Het is dan ook heel belangrijk dat je de goede naam hebt, anders kan het lot je niet vinden als je het nodig hebt en ben je overgeleverd aan het noodlot. Bijna iedereen in het gezin van Bommel heeft dan ook een andere naam gekregen. Ellens oudste zus Billie heet eigenlijk Sybille, haar oudste broer Kester eigenlijk Kes. Carlos, de jongste zoon heette oorspronkelijk Michiel, maar hij heette vanaf zijn geboorte Carlos, omdat hij, toen hij net geboren was, zo op prins Charles had geleken. En Ida... Ellen dacht heel lang dat het haar schuld was dat haar zusje zo vaak ziek was en onder de blauwe plekken zat, omdat zij haar zusje Ida had genoemd, wat volgens haar de lelijkste naam was die er bestond. Als ze een andere naam had gehad, was dat nooit gebeurd. Ida wordt dus na een tijdje ook door iedereen Sophie genoemd, want dat was volgens Ellen haar echte naam. Ook kun je dit motto toepassen op het feit dat Ellen zich vergeten voelt door haar moeder. Ze heeft het gevoel alsof ze haar ouders teleurgesteld heeft door in leven te blijven. Ze vindt dat ze daar geen recht op heeft. Ook heeft ze het gevoel dat ze niet bestaat, dat haar naam is uitgewist.